

Latviešu valodas kā svešvalodas apguve: pamatjautājumi

Dace Žibala, Aija Rubene

Rīgas Stradiņa universitāte, Valodu centrs, Latvija

Ievads. Kopš 20. gadsimta 90. gadiem Latvijā ir radusies agrāk maz pazīstama izglītības zinātņu joma – latviešu valoda kā svešvaloda. Latviešu valodas kā svešvalodas apguves vēsture vēl nav uzrakstīta. Pastāv daudz dažādu valodas apguves veidu: formālā (izglītības iestādē) un neformālā veidā (dažādās sadzīves situācijās), arī virzītā (vadīts un mērķtiecīgi organizēts darbs) un dabiskā (nevirzītā) valodas apguve. Svešvalodu mācīšanās gandrīz vienmēr ir virzītā valodas apguve, kas balstās uz dabisko. No valodas funkciju viedokļa svešvalodu apgūvē mērķis ir saziņas funkcija, tā kalpo informācijas apmaiņai. Pašmērķis nav iegūt zināšanas par valodu, šo zināšanu apguve tiek pakļauta vienīgi saziņas mērķim. Citām valodas funkcijām, piemēram, valodai kā jūtu izpausmei un domāšanas līdzeklim, šajā gadījumā ir niecīga nozīme.

Pētījumus par valodas mācību stratēģijām ir ietekmējusi izziņas psiholoģija. Valodas sociālais un komunikatīvais raksturs nosaka, ka valodas mācīšanās daudzējādā ziņā atšķiras no citu kursu / priekšmetu apguves. Izšķir *tiešās* (iegaumēšana, izziņas un kompensācijas stratēģijas) un *netiešās* stratēģijas – valodas apgūvē svarīga ir arī savu emociju izpratne un apzināšanās, kontrolēšana un pārvaldīšana.

Referātā tiks parādīts, ka komunikatīvā pieeja valodas apgūvē nav radusies tukšā vietā, tā pārņēmusi atziņas no iepriekšējās pieredzes – no gramatiskās tulkošanas metodes, tiešās metodes, audio-lingvālās un audiovizuālās līdz komunikatīvajai pieejai.

Darba mērķis un metodes. Sniegt ieskatu valodas apguves metožu vēsturiskajā attīstībā līdz komunikatīvajai pieejai mūsdienās, aprakstīt mācību stratēģijas valodu apgūvē un radīt izpratni par to, kā un kad šīs stratēģijas lietot.

Metodes: empīriski novērojumi, pārrunas, literatūras analīze.

Secinājumi. Latviešu valodas mācīšanas sistēmā pieaugušajiem ir jāizmanto izglītojamo pieredze valodu apgūvē, apgūstamajam materiālam jābūt uz viņu vajadzībām orientētam, jāvalda labvēlīgai attieksmei pret valodas apgūvējiem.